

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dné vsacega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

posiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajalcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 24.

V Ljubljani, 31. avgusta 1899.

Letnik V.

Nekaj važnih resnic!

Da ima naša organizacija obilo nasprot-
nikov, tega pač ne bo nobeden zanikal. Vseh
vrst so. Najnavadnejši so pa vendar tisti, ki
nas ne poznajo. Zato ni nikoli preveč pojas-
novanja v tem oziru. Odkrito in jasno besedo
moramo reči vsled tega vzlasti glede na take
nasprotnike. Par važnih stvari bodi najpreje
tu zapisanih:

1. Naša organizacija je delavska in ne
delodajalska. Čudno se zdi marsikomu,
da to povdarjamo, in vendar je zelo potrebno.
Mi nočemo vklonljivih, breznačajnih sužnjev,
marveč mož. Delavskemu ljudstvu se godi
mnogo krivic. Zoper te se borujemo in za ta
boj vzgajamo vojake. Nobeden naj torej ne
mislí, da bomo molčali proti komurkoli, ki
zatira delavce in jim ne privošči, kar jim po
pravičici gre. Tudi mi bi bili bolj veseli, ko bi
ne bilo nobenega nasprotja v družbi, a v ko-
liker je to nasprotje med delavci in deloda-
jalci, stojimo na strani delavcev. Podkupil
nas nobeden ne bo, še manj se pa damo
preslepiti s praznimi strašili. Zahteve, ki jih
stavimo, ne presegajo nikoli mej krščanske
pravičnosti. Ta je pa tudi edina meja, ki jo
poznamo. Sredstva, s katerimi skušamo do-
seči svoje namene, so poštena, v vesti do-
voljena in v postavi vtemeljena. Preko teh
ne segamo. V tem okviru pa ne izdamo ni-
koli niti najmanjše pediti delavskih pravic. To
naj si dobro zapomnijo vsi tisti, ki bi radi,
naj bi naša organizacija samo v boju s so-
cijalno demokracijo poskušala svojo moč.
Kapitalizem je in ostane naš trajni nasprotnik.

2. Kot smo že večkrat pisali v tem listu,
je mogoč boj proti kapitalizmu samo s tem,
če se organizujejo krepka, izključno delavskim

koristim služeča strokovna društva.
Teh se boje delodajalci. Ne moremo jim
pomagati. Samo to pravimo: če delavci ni-
majo proti delodajalcu ničesar; če on iz-
vršuje, kolikor more, svoje dolžnosti do njih,
potem tudi strokovna društva ne bodo kazala
nobene osti proti njemu. Strah pred strokov-
nim društvom torej ni upravičen, koder ni zna-
menje slabe vesti. Pri ti priliki pa iznova
ponavljamo, da strokovna društva na soci-
jalno-demokratskem temelju ne morejo nikoli
vpešno delovati za delavce, ker vmešavajo
v gospodarski boj svoje protiverske, proti-
rodne, politiske in sanjarske težnje. Zato je
pa toliko bolj treba, da na zdravem, pamet-
nem temelju osaujemo nova strokovna društva.

Ta društva naj bodo po svojem namenu
v prvi vrsti posredovavna med delavci in
delodajalci, da se čim najbolj odstranijo na-
sprotsva in ohrani mir; če pa to ni mogoče,
potem morajo biti ta društva tudi obrambna
in bojevitá.

V tem smislu pojmujejo mi strokovna
društva in v tem smislu jih bo tudi vresni-
čila na Slovenskem naša krščansko-socijalna
organizacija.

Evropa boleha.

Naša stara Evropa je hudo bolna. Dobila
je želodčni krč in sedaj se vije v grozilih
mukah, iz katerih ji ne pomaga nobeno mo-
derno zdravilo. Dolgo časa je morala žreti
nezrelo sadje in strupene jagode frama-
sonskega liberalizma, predno je nastala kritična
bolezen. Zdravniki ob bolnični postelji zma-
jujejo z glavami in si ne vedo pomagati.
Eni trdijo, da ozdravi le tedaj, ako izbruhá
iz sebe še zadnje ostanke verskega in mo-
ralnega čuta, drugi pa hočejo poleg odprave

Boga iz javnosti popolno enakost in skupno
last zemlje in produkcije, ter pravijo, da je
to edino sredstvo k ozdravljenju. Tretji pa
kličejo stari Evropi, da se povrne nazaj v
krščansko moralo in krščanske socijalne na-
zore, da jo le to more ozdraviti in ji prinese
zopet veselih dni blagostanja in sreče. Kaj
je toraj pravo? Kaj bi moglo v resnici po-
magati?

Ako se ozremo okoli, vidimo, da je zašel
med ljudstva neki zli duh samopašnosti, sa-
moljubja, trdosrčnosti, brezčutja in pohlep-
nosti. Brat ne pozna več brata, kdor koli
more, stiska in odira soseda, uboji in tatvine
so na dnevnem redu. Nesramnost se javno
širi v vse kroge. Potrebna disciplina se ruši,
nasproti pa se širi sovražstvo med vsem člo-
veštvom. Sedaj pa nastane vprašanje: od
kodi pa vse to? In ali ne provzroča ravno
to bolezen Evrope? Na prvo vprašanje mo-
ramo odgovoriti, da to prihaja od tod, ker
je človeštvo zgubilo zavest pravičnosti do
bližnjega, to pa vsled čimdalje večje mržnje
do krščanstva. Kedor ni prepričan, da je za-
voljo Boga dolžan biti pravičen in da ne sme
nikomur storiti hudega, tudi pravičen ne bo.
Ker pa vera v Boga čimdalje bolj peša, se
toliko bolj širi krivičnost in sleparija. Samo
na sebi je torej jasno, da je sedanjemu
»Evropinemu krču« vzrok brezverstvo. Brez-
verstvo, katero se je Evropi podajalo kot
hrana po stolicah univerz, brezverstvo, za
katero so toliko storile evropske vlade, brez-
verstvo, katero vživa največje varstvo vseh
vlad, to brezverstvo, pod pokroviteljstvom
javnih oblasti in zakonov, jelo je roditi sad,
ki semtertje vže odpada in razburja duhove.

Francija, razorana po »misli svobodni«,
mora gledati, kako v nje osrēju podivjana

LISTEK.

„Moje prepričanje mi je sveto!“

Slika iz Krajine. — Podgoričan.

V naših vaseh svetijo ob dolgih zimskih
večerih vstrajno le rokodelci. Pri teh gori
luč navadno do polnoči.

V našem Zadolju so vsovali največ pri
krojaču Škarjevcu. Tam je bila stanovitna
»vas«, zakaj mojster Škarjavec je imel dela
vedno polne roke in je moral sleherni večer
dolgo sedeti pri mizi, da si je ohranil na-
ročnike, poleg tega pa tudi ni štedil luči in
svojega jezika. Peč je bila vselej dobro za-
kurjena, in v njegovi omarici se je dobila
vedno kakšna nova knjiga in časniki, katere
je prinašal ukaželjni Škarjavec iz bralnega
društva pri fari. Tako so imeli Škarjevčevi
vasovalci vse ugodnosti zimskega večera:
gorko peč, svetlo luč, knjige in časnike in
veselega, zgovornega domačina, ki jim je

večkrat zasolil kako šaljivo, ali jim pa raz-
lagal to in ono iz časnikov, kar niso kmetje
razumeli, da so ti naposled rekli:

»Ej, Škarjavec je vedež!«

In ni jim bilo nikdar dolg čas.

I.

Bilo je tiste zime po ustanovitvi kme-
tijske zadruga v fari, kjer je Zadolje.

Mrzlega zimskega večera so cepali Zado-
ljani drug za drugim h Škarjevcu. Okoli peči
kmalu ni bilo več prostora, da so se oni, ki
so se bili že otajali pri peči, umikali k mizi,
da je bilo pri peči prostora še za one, ki še
pridejo z mraza. Mojster se ni brigal za va-
sovalce. Svoji ženi, ki mu je pomagala šivati,
in vajencu je po tistem ukazoval, sam pa je
podil stroj, da je drdralo v jednomer, zakaj
prazniki so bili pred durmi in marsikdo je
hotel biti o božiču nov, in mojster Škarjavec
bi bil rad ustregel vsem, prav vsem, da bi ne
bilo o praznikih kletvine in zamere.

Nocoj se ni brigal, kaj da ugipljejo nje-
govi sosede, ki so bili kmalu v živem raz-
govoru pri peči; oni pa, ki so bili bližje mizi,
imeli so knjige in časnike v rokah in so bili
živo zamaknjeni vanje.

Pri peči se je bil vnel vroč razgovor;
klestili so zadrugo, katere si ni upal nihče
hvaliti, dasi je bil marsikateri možiček pre-
pričan iz lastne skušnje, da je zadruga dobra
in hvalevredna stvar, ki pa ni imel toliko
poguma niti razuma in zgovornosti, da bi
se bil potegnil za čast in dobro ime zadruga.

Govor o zadrugi je bil napeljal mladi
kmet Samostal, rekoč:

»Pa so vedno trdili, da ne bo nič z našo
zadrugo, da jo bo vrag vzel in nas tudi, ki
smo v nji, in kaj vem, kaj še vse. Pa se
nič ne omaje, ampak vedno trdneje stoji in
se razvija, da je naših nasprotnikov kar strah
in sram, ker so bili tako slabi preroki. Veste,
po dnevi sem bil tam, in ker ni bilo ravno
ljudij, izpraševal sem upravnika marsikaj o

druhal skruni in razdira katoliške cerkve. Ljudje, ki vpijejo po svobodi, zatirajo sami s krutim nasilstvom vse, kar ne služi njihovim nazorom. Drajfusova pravda kaže vže sedaj, kako je v tej državi omajano pravno čustvo. Ko bi Drajfus ne bil žid in framason, bi se pač ne brigal nihče zanj, in ko bi bil tudi res po nedolžnem obsojen. Za žida Drajfusa pa je v ognju skoro ves svet.

Španija in Italija trpita vsled spekulacij framasonov. Avstrija je na znotraj razorana in si ne vé pomagati. Javni nemiri, vprizorjeni po raznih strasteh in neukretnosti vlade ter nezmožnosti večine državnega zbora, so na dnevnem redu in nekaka vsakdanja, navadna reč. Razsajanje nemčurjev v Celu, Celovcu in na Češkem so žalostno resni pojavi naših notranjih razmer. V Celovcu je tolpa poulične druhali vlomila v škofijsko poslopje, razbila semeniška okna in okna hiše Mohorjeve družbe. Vse gibanje ima znak boja proti veri in državi sami. Nemški kričaci javno širijo prusaštvo med Nemci. Videli bi radi, da postane Avstrija »nemška kronovina«. Z njimi gredo »prijatelji delavcev« socialni demokratje, kateri kuhajo revolucijo in se v to poslužujejo vseh primernih sredstev. V tej zmešnjavi pa raste revščina od dne do dne in nikogar ni, ki bi resno mislil na to. Ako se razmere ne spremené in vlade o pravem času ne storé ničesar za ljudstvo, potem stojimo tikoma pred velikanskimi dogodki. Stara Evropa bo operirala sama sebe in pri tem bo tekla kri v potokih. Zdravniki njeni nočejo videti pravih zdravil, igrajo se raje z novimi neskušenimi, po katerih je pa vedno slabše. Bolezen sedanje Evrope izhaja iz brezverstva, zato je treba Evropi vcepiti iz nova krščanstvo, katero ji bode brez dvojbe pomagalo. Toda, kakor vse kaže, se bode moglo to zgoditi le po bridki skušnji »krvavega krsta«. Mi slovenski krščanski socijalci, ki tega nikakor ne želimo, skušajmo, da nas dogodki ne vjemó nepripravljenih. Gorje nam, ako bomo brezbržni in se vgnjezdi tudi v naše kraje prekucijski duh brezverske in brezdomovinske socialne demokracije in framasonstva. Kdor hoče, da vladajo zdrave razmere, mora pod zastavo krščanstva proti brezverstvu, ki je vzrok bede in revščine. Najžalostneje pri vsem pa je to, da krščanski zastopniki ljudstva skoro nič ne storé v teh zmedenih razmerah. Najstrastnejša agitacija na strani socialne demokracije in nemških kričacev, na drugi strani pa zaspanost in brez-

bržnost ljudi, ki bi z nekoliko jeklene volje in resnega dela brez dvojbe omejili nezakonite razmere. Edini krščanski socijalci se gibljejo, vse drugo spi. Toda celo gibanje krščanskih socijalcev marsikoga v oči bode, ker se mu zdi vse neumnost, kar moti vsakdanjo komoditeto. Ni čudo, da v takih razmerah sili sovražnik krščanskega imena pri vseh oknih v našo hišo. Z malimi izjemami poslanci večine sedanjega državnega zbora niso močje na pravem mestu. To vidimo pri nas. Po pravici rečeno, se razun dr. Kreka za ljudski blagor nobeden ne briga. Nositi častni naslov ljudskega zastopnika ni dovolj, kar mora storiti poslanec.

Ne samo, da nič ne storé, še celo po strani gledajo delo drugih. Krščanski socijalizem jim je izrodek domisljije, ker zahteva za vse jednako pravico.

Gospodje, po tej poti ne pridemo nikamor. Kjer ni odločnosti in dobre volje, tam ni uspeha. Naši poslanci naj bi imeli pred očmi bolj svoje ljudstvo, kot pa tisti, ki se jim milostno nasmehujejo od zgoraj, potem bi bilo kmalo drugače. »Ko so ljudje spali, prisel je satan in nasejal med pšenico ljuliko.« Tako je zasejal tudi med avstrijsko ljudstvo satan ljuliko, med tem ko se poklicani faktorji niso brigali za ljudske koristi.

Toda ne samo v Avstriji, tudi v drugih državah je tako. Zato pa stara Evropa zdihuje ob grozovitih bolečinah. Ne kliče zastoj sv. Oče: pojdite med ljudstvo, ga poučujte in delajte zanj!

Zaspanost je morala biti res velika, da je moral z najvišjega prestola zadoneti glas opominjevanja k resnemu delu. Škoda le, da se ta glas ni slišal po vseh zakristijah tudi pri nas. Krščansko prepričanje se mora vzbuditi, krščansko prepričanje mora nastopiti javno, krščansko prepričanje se mora otresti strahu in obzirov. Krščansko prepričanje pa mora roditi praktičen sad, po katerem bode in mora ozdraviti sedaj tako bolna naša Evropa.

Delavska organizacija.

Predno obravnavamo glavna načela delavske organizacije v krščanskem smislu, hočemo podati pregled vse svetovne organizacije delavstva brez razlike barve in posebnih teženj. Na Angleškem in v Ameriki je delavsko gibanje večinoma bolj ekonomično brez politične barve, v Avstriji, Nemčiji, Franciji,

Belgiji in Švici pa politična vprašanja zelo odločujejo tudi pri delavski organizaciji.

V Angliji so šteli na društvenem shodu v Manchesteru l. 1879 v 1280 delavskih društvih (trade-unions) 16 milijonov udov, in če se pristeejo Friendly societies, jih je 23 milijonov. Angleška društva so politično popolnoma nevtralna, in ker zlasti starejša društva za svoje interese delujejo trezno in čisto postavno, zato se jim tudi katoliški delavci pridružujejo brez ovir, in imajo v tej organizaciji že nekaj posebnih zvez. Socialna demokracija na Angleškem le slabo živetari. »Socialnodemokratska federacija« ima 5000 udov, »neodvisni« pravijo, da jih je 10.000.

V »Združenih državah« je okoli 1 milijon delavstva združenega v strokovnih društvih, število ostalih društev se ne dá se določiti. Tudi te zveze so politično nevtralne, kakor tudi red »vitezov dela«, ki šteje čez 200.000 udov in po poročilu kardinala Libbonsa dve tretjini katolicanov; »American federation of labour« šteje 300.000 udov; poleg njih imajo večja »stanovska« društva skup še 250.000, manjša društva, ki niso med seboj zvezana, nekaj manj.

Na Francoskem so šteli leta 1896. obrtnih strokovnih društev 5417, med njimi je 2243 delavskih sindikatov in zadrug, ki štejejo 422.777 udov in imajo velik vpliv na občinske delavske borze, katerih je šest.

V Avstriji je bilo v sredi leta 1896. udov strokovnih društev 99.439, med njimi 3501 ženska; večinoma socialnodemokratska delavska izobraževalna društva štejejo — 33.400 oseb. Vsega vkup je bilo v sredi leta 1896. 782 strokovnih delavskih društev s 133.000 udi, med njimi 5000 ženskih. Koliko je socialističnih društev brez strokovnega delovanja, ni znano. O katoliški organizaciji delavstva (razven društev rokodelskih pomočnikov) v Avstriji se dá to reči: Na krščanskosocialnem obrtnem in delavskem shodu v Solnogradu (v septembru 1897) je bilo 500 delegatov, ki so zastopali 85.000 katoliških delavcev. Zahtevali so strokovno organizacijo, pa še ni vpeljana.

Nemčija je štela na tretjem shodu socialnodemokratskih strokovnih društev v Frankfurtu (maj 1899) 52 kartelnih zvez s 495.000 udi. Hirsch-Dunkerjeve liberalne strokovne zveze štejejo 78.000 do 80.000 udov. Protestantovska delavska društva štejejo do

zadrugi, kako kaj stojimo in kako kaže. Izvedel sem same dobre stvari.»

»Slabega ti ne bo povedal, toliko ni neumen, vaš upravnik Janez, da bi sebe v slabo ime pripravil«, prestrizje Samostala kočar Mesosnel. »Takemu lahkovvernežu kot si ti, lahko natveze, kar se mu ljubi, ni je tako neumne in nemogoče stvari.«

»E, vsake ne verjamem, ti že veš, ker me nisi še spreobrnil, kar pa pošten mož pravi, sme se verjeti. Jaz pa ne pripovedujem le iz upravnikove pripovedi, ampak sem tudi sam pogledal knjige, v katere zapisujejo vse, kar se godi in kar se tiče zadružne kupčije.«

»Piše, kar kdo hoče.«

»Ne bodi! Ne bodi!« oglasi se kmet Potreben. »Ti, Mesosnel, si preveč neverjeten in nezaupljiv. Misliš, da je vse sleparija, kar se godi v zadrugi.«

»Da bi je le ne bilo toliko, kolikor je je! Bolje bi bilo za vas!«

»Kaj veš?« vpraša Samostal. »Razloži nam, obvaruj nas, saj smo tvoji sosede! Pokaži že enkrat vso svojo modrost!«

»Kje jo pa ima kaj, ha, ha!« poseže vmes Potreben. »Saj vemo, kam jo hodi zajemat! Pri Mogočnjaku pri fari je tisti vir modrosti, kamor hodijo zajemat vso modrost Mesosnel in še nekateri drugi, katerih ni ravno med nami. Ej, Mesosnel, lahko bi bil že spoznal, da ni vse resnica, kar se iztuhta pri Mogočnjaku, da je mnogo laži, mnogo obrekovanja.«

Mesosnel razžaljen vstane in se obrne k Potrebnu:

»Kaj pa veš o Mogočnjaku, kakšne laži in obrekovanja so tam? Povej!«

»Oho, le ti prej povej, kakšne sleparije se godé v zadrugi. Ti si začel, ti nadaljuj!« oglasijo se drugi.

»Glejte ga! Samo mi moramo poslušati vsakršna očitanja in laži o zadrugi. Za svoje poštenje se ne smemo potegniti. Naj bi pa o

naših nasprotnikih šel slab glas, precej je ogenj v strehi«, pravi Samostal.

»Mogočnjaka pustite v miru, saj nikomur nič zalega ne stori«, oglasi se kmet Sekirca, katerega otrokom je bil Mogočnjak krstni boter.

»Tako je! Mogočnjaka pustite v miru, kakor on vas!« vpije Mesosnel, pogumen, da je dobil pomočnika.

»Ni neumen, da bi se z ljudmi pričkal. On ščuje, drugi so pa, ki lajajo in grizejo namesto njega«, trdi Samostal svojeglavno.

»Ti tudi grizeš«, opomni Sekirca.

»Vsak se brani. Zakaj bi se jaz ne smel? Ali ni začel Mesosnel? Kaj njemu mar za druga! Ako le kdo vzame v misel našo zadružno, takoj je Mesosnel vmes, da zabavlja in zbada. Kakšna sleparija pa je vendar v zadrugi? Kaj veš? Govori! — O, pa saj vem, da ne veš ničesar, ker ni nič nepoštenega; kar pride iz tvojih ust, ni tvoje — iz tebe govori Mogočnjak!« (Dalje sledi.)

56.000 udov. Krščanske strokovne zveze se zadnji čas dobro razvijajo in štejejo 95 do 100.000 udov. Poleg teh naštevajo Bernstein še 200.000 udov političnih socijalnodemokratskih društev. »Volksverein für das katholische Deutschland«, h kateremu je pristopila večina katoliških društev, šteje 185.000 udov. Če otno smemo reči, da je vseh organizovanih katoliških delavcev na Nemškem 220.000. Vseh v društvih organizovanih delavcev nemških pa je okoli 1.1 milijona.

Poglavitne naloge takih društev pa bodijo te-le:

1. Pouk. Nihče ne more ustaviti silovitega hrepenenja po pouku in izobrazbi, katero se širi med delavstvom, in ki se, žal, brani večinoma s slabim poukom. Delavcem je treba apologetičnih govorov, kateri pa nikdar ne smejo biti taki, kot cerkvene pridige, treba jepa tudi predavanje narodnogospodarskih časovnih vprašanj in strokovnih poučnih govorov. Zlasti na časopise in brošure se mora posebno gledati. Tiskarna socijalnodemokratskega »Vorwärts« v Berlinu je leta 1898 izdala 1½ milijon brošuric lastne zaloge, in »Ljudsko društvo za katoliško Nemčijo« je ob zadnjih zbornih volitvah vrglo med volice 3 milijone tiskovin. Za predavanja so izšle že cele zbirke sestavljenih govorov, katere si naj voditelji takih društev poskrbijo pri katoliških bukvarnah, da jim ne zmanjka gradiva.

2. Krščanska delavska društva morajo vzgajati, in udje morajo drug na drugega vplivati z dobrim vzgledom. Navduševati jih je treba za njihove stanovske kreposti: varčnost, delavnost, zmernost, pri čemer posebno veliko pomore medsebojno opominjevanje.

3. A društvo ne sme samo vzgajati, ampak mora dajati tudi socijalno pomoč. Ljudje morajo »nekaj videti«, kar jim društvo daje. Bolniške blagajne so v Avstriji in Nemčiji postavno vpeljane, a dobro je, če društva se poleg njih za revne udele kaj storijo. V Švici so izdala v enem letu 87.000 frankov podpore proti 97.000 frankov dohodkov, ker so si delavci sami naredili, česar jim država ni dala. Potrebne so ljudske pisarne (Volksbureaux), v katerih se ljudstvu razlagajo postave in se jim priskrbi pravna pomoč. Predno moremo zahtevati, da se delavski obrambeni zakoni pomnože, moramo skrbeti, da se sedanji izvršujejo. V tem oziru so ljudske pisarne silno koristne. Skrbeti je za delavska spričevala, bodisi z občinsko ali z deželno organizacijo. V Švici imajo zato delavske pisarne za podporo občni.

4. K temu pride gojenje socijalne politike. Delavska društva morajo pri nas uplivati na volitve, prirejati morajo enquete, iz katerih mora vlada povzemati material za socijalno politične reforme. V Švici delajo sedaj za deseturno delo po tovarnah, za razširjenje nedeljskega počitka in zato, da dobe delavke po angleškem zistemu prost popoldan ob sobotah.

Delavsko organizacijo se ne dá uvesti — po nobenem splošnem, za vse veljavnem kalupu. Izrasti mora iz krajevnih razmer in po potrebi raznih stanov. Le vodilne ideje katoliške morajo prevevati posamezne organizme. Poglavitne take oblike pa so sledeče:

1. Društvo za mladeniče in rokodelske učence. Ta društva naj sprejemajo dečke precej, ko izstopijo iz šole. Ravno v najbolj nevarnih letih, ko zapustijo dečki nadzorstvo učiteljev in starišev, ko začno v prostih urah iskati zabave in slabe družbe, so sedaj mladeniči najbolj zapuščeni. Najbolj

so potrebni takih društev učenci rokodelski in trgovski in mladostni tovarniški delavci. Pri takih društvih mora biti načelnik duhovnik.

2. Društva rokodelskih pomočnikov. Teh društev pač ni treba priporočati. Med vsemi krščanskimi društvami so najstarejša in so razširjena po celem svetu. Čez 100.000 udov že štejejo in so že brezštevlnim pomočnikom pomagala in jih obranila pravnega propada. A pri teh društvih je novim razmeram primerno treba sedaj tudi bolj mnogostranskega, previdnega in požrtvovalnega vodstva.

3. Na kmetih se kaže tudi v marsikaterem kraju že potreba društev poljedelskih delavcev, zlasti tam, kjer socijalna demokracija sega med kmečki stan.

4. Veliko bolj pa je treba društev za obrtne delavce. Windhorst je rekel že l. 1888: Po mojem mnenju naj bi se ta društva tako pridno snovala, da v enem letu ne bi bilo nobene občine brez takega društva. Seveda je to mogoče in potrebno v toliki meri le v obrtnih krajih. Taka društva niso za strankarstvo, ampak za socijalno politiko. V njih se morajo formulirati delavske zahteve, in po njih morajo delavci dobiti vpliv na občine in na postavodajalstvo.

5. Društva za delavke. Ta so se začela snovati na zadnje, in tudi katoliški kraji so s temi društvami precej zaostali. Kjer so se osnovala, so pokazala povsod velik vpliv na moralno in gmotno stanje delavk. Neomogućene delavke, ki živijo brez rodbine v obrtnih mestih, morajo imeti središče in ognjišče, kjer se zbirajo tiste, ki se hočejo ohraniti poštene. Dobra družba in medsebojna pomoč je tu neprecenljive važnosti.

Pa čim bolj napreduje delavsko združevanje, tem bolj se tudi preosnavlja po strokah. Delavci raznih obrtnih strok morajo imeti posebna strokovna društva, ali vsaj v že obstoječih društvih posebne oddelke. Le na ta način je mogoče, da uspešno delujejo. Saj ta društva morajo skrbeti za izobrazbo in za zastopanje koristij. Razne stroke so si pa toliko različne, da jih je težko spraviti pod jeden klobuk. Že v društvih rokodelskih pomočnikov zahteval je dr. Beck strokovne oddelke; jednaki oddelki vseh pomočniških društev se morajo pa zvezati med seboj. Treba nam je namreč, da imamo ne le načelno, ampak tudi strokovno vrlo izurjene in izobražene pomočnike, da bodo pozneje v delavskih in obrtnih društvih kot možje mogli uspešno nastopiti kot spoštovani in vplivni zastopniki krščanskih idej.

Ta društva morajo biti vrejena po sledečih splošnih načelih:

1. Tudi pri skrbi za gospodarko izboljšanje delavcev mora biti vera podlaga vsemu delovanju.

2. Namen teh društev bodi v prvi vrsti, da odstranijo hibe in napake sedanjega družabnega reda z vsemi postavnimi sredstvi. Zato morajo stati na široki podlagi in se ne smejo omejevati le na jeden ali drugi način delovanja. Ne smejo biti v prvi vrsti zabavna ali pevska društva, ne smejo biti molitvene družbe ali bratovščine, ampak morajo biti krščanska posvetna društva, ki delujejo za socijalno vzgojo ljudstva.

3. Posamezna društva se morejo skleniti po strokah v deželno in te v večje, če le mogoče, državne zveze. To je treba zato, da je delovanje vsakega društva posebej uspešnejše, ker mu daje veljavo združenja drugih, povzdiguje se samozavest, in marsi-

katero društvo se s pomočjo drugih oživi in ohrani. Posebno koristno je, če si take zveze nastavljajo izvedene generalne tajnike, katerih poklic je, pospeševati društvene koristi. S tem se vzgojujejo izvršni politiki, kakor n. pr. na Angleškem, kjer so take može poklicali v vse postavodajne zastope.

4. Vodstvo v društvih se mora kolikor le mogoče prepuščati delavcem samim. Napačno prisiljevanje ali naglašanje avtoritete tu le škoduje. Demokratski duh, ki vlada sedaj in ki je tudi prvi vzrok tem društvom, mora se razvijati v njih v pravih mejah. Tudi dobri delavci veliko več veselja, če se jim pusti potrebna prostost, in v takih društvih delavec dobi toliko politične izobrazbe in samostojnosti, da bo pametno in trezno znal rabiti volilno pravico, ko bo demokratsko načelo še dalje prodrlo v javnem življenju.

Naša organizacija.

Slovenskim krščansko-socijalnim društvom. O Božiču bode »Slov. krščansko-socijalna zveza« imela svoj organizacijski shod, katerega je ob vseslovenski delavski slavnosti preprečilo deževje. Na tem shodu bomo ustvarili organizacijo vseh naših nepolitičnih društev, ter bomo ustanovili tudi strokovno organizacijo slovenskih krščanskih socijalcev. Prav bi pa bilo, da vsa naša društva že prej pristopijo k »Zvezi«. Odbor »Zveze« torej poziva vsa krščansko-socijalna društva k pristopu ter prosi, da mu društva svoj odlok naznanijo vsaj tekom jednega meseca. Ako bi katero naših društev pomotoma še ne prejelo »Zvezinih« pravil, naj se oglasi, da se mu takoj dološijo. — Z Bogom za krščansko ljudstvo! — Za odbor »Slovenske krščansko-socijalne zveze« v Ljubljani, Ivan Kregar, t. č. predsednik, — Ivan Stefe, t. č. tajnik.

Slov. katoliško delavsko društvo v Ljubljani bode vsako nedeljo zvečer imelo v društvenih prostorih sestanek svojih članov. Prvi sestanek je prihodnja nedeljo.

Iz »Slovenske krščansko-socijalne zveze« Odbor naznanja, da je društvena knjižnica, ki se vedno množi, odprta vsak torek in četrtek od ½8 — ½9 ure zvečer. Knjige se posojujejo samo za 14 dni. — Čitalnica, v kateri je doslej 25 časopisov slovenskih, hrvatskih, čeških in nemških, je odprta odslej vedno vsak dan od ½8 ure zvečer naprej, v nedeljah pa je odprta od 9 do 12 ure dopoldne in od 3 do 9 ure zvečer. Zeleti je, da bi člani krščansko-socijalne organizacije pridno zahajali v društvene prostore, v katerih vsak dan posluje jeden »Zvezin« odbornik kot nadzornik. — »Zveza« je izključila iz svoje organizacije F. Jeraja, ker je deloval proti krščansko-socijalnim načelom, raznašal mej člani neresnične, hujskajoče vesti, ter s kletvino v društvenih prostorih razburjal člane. — Fotograf Davorin Rovšek je izvršil krasne slike pripravljalnega odbora za vseslovensko delavsko slavnost. Na lepi skupini se vidi nova zastava sv. Mihaela, v sredi odbornikov in odbornic naših ljubljanskih društev sta kumica, blagorodna gospa Pollakova in oče krščanskega socializma med Slovenci dr. K r e k. Podoba velja 3 gld. Kdor bi jo hotel kupiti, naj se obrne na »Zvezo«. Naša društva naj bi segla po tej sliki! — K »Zvezi« so pristopila na novo naslednja društva: »Naprej«, slovensko izobraževalno društvo v Gradcu, katoliško delavsko društvo v Idriji in konsumno društvo pri Devici Mariji v Polju. Tudi število ustanovnih, podpornih in rednih članov narašča. Ustanovnik plača jedenkrat za vselej 10 gld., podporni član 2 gld. na leto in redni član 60 krajcarjev na leto ali 5 kr. na mesec. — Prve dni meseca septembra bode na Velehradu organizacijski shod krščanskih socijalcev iz Morave in Slezijske. »Zvezo« bode na shodu zastopal drž. posl. dr. K r e k. — »Zveza« bode pričela prirejati družbinske večere brez vstopnine. Tudi »Delavsko gledališče« bo priredilo letos mnogo lepih predstav.

Slov. katoliško delavsko društvo v Trbovljah je priredilo v nedeljo dne 20. t. m. v proslavo rojstvenega dne Njega veličanstva cesarja veselico v novih prostorih gospoda A. Volaška. Slavnostni govor je imel č. g. Meznarič, ki je naslikal vse imenitne poteze iz življenja našega cesarja z naudušenimi, krepkimi besedami. Za tem so zapeli cesarsko pesem skupno z mešanim zborom. Sledila je na to narodna igra »Revček Andrejček«. Presenečeni smo bili, ko smo videli diletante prvič nastopiti v tej težavni igri, se bolj pa smo se čudili preciznosti in mojsterskemu petju mej igro. Posebno naudušenje pa je povzročila Volaričeva pesem »Slovenskim mladenkam« za sopran in alt s spremljevanjem na glasoviru, ki se je morala na burno zahtevanje ponoviti. G. Ipavčev »Lahko noč« je pel mešan zbor in R. Schumann-ovo (op. 15) za glasovir in gosli sta mojsterski izvajala g. bogoslovec Lubri in g. Lčan. Prostorji so bili natlačeno polni in živjoklicev ni bilo ne konca ne kraja. Z vspehom smejo biti popolnoma zadovoljni prireditelji. Vsa pohvala in čast pa tudi gospodom in gospicam, ki so izvrstno izvajali svoje vloge.

Krščansko-socijalno gibanje. Minulo nedeljo popoldne so pri D. M. v Polju praznovali krščanski socijalci prav lepo slavnost: blagoslovljenje kipa sv. Jožefa na domu ondotnega »Konsumnega društva«. Društveni dom je bil ves v mlajih in zastavah. Odposlanstvo »Slov. krščanskosocijalne zveze« je prihitelo na slavnost z zastavo. Po litanijah zbralo se je številno ljudstvo okolu društvenega doma. Topiči so zagromeli. Čast. g. Luka Smolnikar je blagoslovil kip ter govoril ljudstvu srčne besede o krščansko-socijalni organizaciji in o pomenu sv. Jožefa za delavske stanove. Po blagoslovljenju vršil se je ljudski shod. Predsednikom je bil soglasno izbran g. Jeriha. G. Moškerc je govoril o neposrednih davkih in o političnih razmerah, ki postajajo čimdalje neznosnejše. V svojem govoru je tudi naglašal, da moramo Slovenci težiti po zblizanju z brati Hrvati. Shod je zahteval podržavljenje celjske policije in se odločno izrekel proti novim davkom na živila. Gostinčar je govoril o tem, kdo je zakrivil § 14, namreč socijalni demokratje in Wolfovci, ter o gospodarski organizaciji. Priporočal je, da se konsumno društvo razširi v gospodarsko drugo. Shod je dosegel velik uspeh ter je ljudstvo navdušeno klicalo ob zaključku shoda »Slava!« krščanskemu socijalizmu.

Socijalne zadeve.

Krščansko-socijalna zveza skliče letos o božiču shod, katerega se vdeležijo zastopniki njenih društev. Neugodno vreme nam je o priliki vseslovenske slavnosti preprečilo nameravano zborovanje. To moramo popraviti. Veliko se imamo dogovoriti. Vzlasti te-le točke so važne: 1. Kako naj se narede v kršč. socijalna društva, da bodo umstveno vzgajala svoje člane? 2. Snovanje in organizacija strokovnih društev. 3. Vstanove v gospodarsko korist: a. Čebelice in male posojilnice; b. Stavbne zadruge; c. Skupno delovanje konsumnih društev; d. Zavarovalnica za starost in onemoglost. 4. Pouk v pravnih zadevah in pravno varstvo. Upamo, da se nam posreči pri nameravanem shodu z novim navdušenjem položiti kali za krepko nadaljevanje našega dela v korist ubozih slovenskih delavcev. Pri ti priliki se seveda pomenimo tudi o delovanju »zveze« in ji zarišemo poti, po katerih bo mogla doseči svoj namen. Naš list radovoljno vsprejme vsak navet, ki bi mogel kaj pomagati, da se tem vspešnejše izvrši naš shod. Prosimo somisljenike, naj za časa razmislijo o navedenih točkah in, če jim je tako všeč, svoje misli in sklepe pošljejo »Glasniku«.

Nemško-avstrijski obrtni shod v Gradcu. Nemško-nacijonalna stranka je sklicala pred par

tedni obrtnike k shodu v Gradcu. Najpreje so se zborovalci postavili na svoje nemško narodno stališče in so s tem napovedali v prvi vrsti boj svojim stanovskim tovarišem drugih narodnostij. Zabavljali so tudi proti klerikalcem, kot se samo po sebi umeje pri nacijskonalnih junakih. Pozabili so pa, da so jedini katoliški poslanci v državnem zboru zagovarjali obrtne težnje in tudi s svojim vplivom v marsičem zboljšali liberalni obrtni zakon iz l. 1859. Vrh tega so zahtevali, naj se obrtne zbornice ločijo od trgovskih, naj se volivni red v zbornico tako spremeni, da bodo tudi po novem davku vsi obrtniki volili. — Sklenili so resolucijo proti krošnjarstvu, izrekli so se proti obrtnim inštruktorjem in konečno so pozivali vlado, naj pomaga, da se za obrtnike ustanovi zavarovalnica za starost. Ta shod nas uči, da je skrajni čas našim slov. obrtnikom, da stopijo na noge. Že dolgo jih pozivljemo, naj skličejo vseslovenski obrtni shod v Ljubljano, toda dozdaj se še ni nobeden zgenol. Tak shod bi prinesel novega življenja v obrtni stan in prepričani smo, da bi strokovni vzgoji in združni organizaciji krepko oglasil pota; zraven bi jim pa oživil stanovsko zavest in s tem tudi samostojnost v javnem življenju. Na noge torej!

Slovenski Gospodar prinaša že nekaj časa sem izvrstno pisane članke o združni organizaciji izpod peresa našega štajerskega organizatorja kapelana I. M. Kržišnika. Svoje brave opozarjamo na te članke. Sploh pa priporočamo Slov. Gospodarja, ki spretno vrejevan neumorne deluje za razširjenje krščansko-socijalnih načel.

Drobtine.

Luč resnice. »Slovenski Narod« je prinesel v sredo dne 16. t. m. dopis iz Zagreba, v katerem mu verni sluga laži poroča o vsprejemu slovenskih kršč. soc. v Zagrebu. Dopisnik pravi, da se je takoj, ko so Slovenci izstopili, videlo, da to niso zastopniki slovenskega naroda, in da se je naudušeno klicalo: živijo Tavčar, živijo Hribar, živijo »Slovenski Narod«! Kolikor smo na svoje oči videli in na svoja ušesa slišali, so gromovito odmevali urnebesni živjoklici dr. Kreku, Kalanu, Zagoracu, slov. kršč. socijalni zvezi in sploh Slovincem. Bili pa so tudi posamezni vzkliki: Živijo Tavčar, živijo Hribar, za koje pa se ljudstvo ni veliko zmenilo. Tem vsklikom je bilo »le malo odmeva. Poznalo se je pa na prvi hip, da so tu kaki šurje mladiči najeti, da kriče liberalcem živijo. Ko so možički videli, da ne pridejo na »vrh« zaklical je eden izmed njih celo: živijo dr. Krek, kar je med nami vzbudilo mnogo pomilovalnega smeha. Pokazali so Tavčar-Frankovci, da hirajo, in videlo se je, da tudi v Zagrebu prodira krščanska misel, vsaj med delavci. Trditvi, da nismo bili zastopniki »Naroda« pritrjujemo. Pač pa smo bili doli zastopniki poštenega slovenskega delavnega ljudstva. To pa je za zvezo med Hrvati in Slovenci večjega pomena, kot zveza frakarjev Tavčarjevega in Frankovega kalibra. Iz nastopa liberalcev se vidi, kako oni upoštevajo delavski, kmetski in obrtniški stan. Le zaničuje nas, le lagajte se o nas, mi se moremo le smijati. Ko puca zora in bit če dana, a preko vas in vaših oslarij. Slovenski in hrvatski narod se bota otresla svojih liberalnih tlačiteljev in vodila svojo usodo sama s svojo roko, a proti temu vam ne bodo pomagale »niz peklenške« laži, koje je raztrosil tudi »Rodoljub« o urnebesnih živjoklicih dr. Tavčarju in drugom. Zastopstvo slovenskih delavskih stanov na Hrvatskem so hoteli liberalci osmešiti, a pokazali so se le v svoji luči. Marsikdo je spregledal, kam drvi liberalizem. Vemo sicer, da boli, ako se preko s cilindri ovenčanih g'av upa v ime celih stanov oglasiti »preklete« ljudstvo samo, toda na to se bode morala gospoda privaditi, ne bode kazalo drugače.

Poziv! Kdor bi izmed članov naše ljubljanske organizacije bil več kakaga glasbenega orodja, naj se oglasi v čitalnici »Zveze«. Isto velja za člane zmožne petja.

Koliko časa se živi brez jedi? Človek v pravinem stanju bi vstrajal brez jedi 20 dni. Ljudje, ki so se postili za stavo, so vzdržali že 30—40 dni brez jedi. Konj živi brez krme 25 dni, a mora imeti dovolj vode; če pa ne pije more živeti le 17 dni. Mačka preživi 25—30 dni, ako dobi dovolj vode. O psih se vé, da so vstrajali že do 30 dni, brez pijače so pa poginili v 20 dneh. Domači zajec vzdrži brez hrane 14 dni. Golob 10, predrznež vrabec pa samo 2 dni. Vsakega človeka in vsako žival pa prekosa v tem pogledu — krore, ki morejo živeti 2—3 leta brez vsake hrane. Vse to je baje preskušeno po skušnji in kedor ne veruje, lahko sam na sebi poskusi. Zeleti bi pa bilo, da bi se enkrat tudi kedo polotil skušnje, koliko časa bi živel brez jedi kapitalist, ki je na delavčev račun navajen vsaki dan najmanj petkrat fino jesti in prazniti buteljke. Najbrže bi poginil v par dneh.

Zahvala.

Odbor »Slovenske krščansko-socijalne zveze« se tem potom imenom slovenskega delavstva najiskrenejše zahvaljuje vsem hrvatskim rodoljubom, ki so ob našem izletu na Hrvatsko nas tako srčno vsprejeli. Hvala »Zanat. pomoč. društvu« v Zagrebu in zagrebškimi kršč. soc. delavcem za bratski vsprejem na kolodvoru, za prijetne, nepozabne ure na »zajedničkem večeru« in za požrtvovalno oskrbo izbornih prenočišč. Hvala preč. g. Zagorcu za trud, katerega je imel z nami, hvala opozicijskemu hrvatskemu časopisu, ki je našo pot spremljalo ves čas z odkritosrčnimi simpatijami. Hvala uzorno rodoljubnemu prebivalstvu grada Karlovca, ki je slovensko odposlanstvo sprejelo odprtimi rokami in svoje bratstvo izkazovalo na tako imponant način, da smo bili vsi ginjeni do solz. Hvala karlovskim iskrenim Hrvaticam za drage spomine, za duhteče šopke in vence, hvala presvetli baronici gospej kumici Kati Vranicany in premilostljivemu njenemu soprogu za veliko, plemenito prijaznost, s katero sta počastila slovenske delavke in delavce. Hvala načelniku gradu g. Vrbaniču za ljubav, katero nam je ves čas izkazoval, hvala blagorodnima gospodoma: narodnemu zastopniku Modrušanu in dr. Vinčeviću za ognjevit napitnice vzajemnosti hrvatsko-slovenski, hvala vrlému predsedniku dične »Nade« g. Avg. Frančiškoviču in vsem »Nadinim« članom za številne dokaze bratske ljubezni, hvala vsem hrvatskim društvom za prijeten boravek mej njimi. Slava Hrvatski in Hrvatom! Živela vzajemnost Na svidenje v beli Ljubljani!

V Ljubljani, dne 26. avgusta 1899.

Za odbor »Slovenske krščansko-socijalne zveze«:

Ivan Kregar,
t. č. predsednik.

Ivan Štefě,
t. č. tajnik.

Mladenič,

20 let star, ki je dovršil V. gimnazijski razred, popolnoma zmožen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti v kako pisarno kot začetnik. Plača primerna. Ponudbe pod A. P. na naslov »Glasnika«.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Stara mamica, so menil

Ze leta sem izpricano izvratna primen te dobroti kavi. Pri življenj, arcah, zelodecnih boleznih, pri pomankanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetnejša kavana pijača v etotisočern rodovinah.